

ARMOEDE IS OOK
LOKAAL
DE LOKALE
ARMOEDEBAROMETER
EEKLO

DECENNIUMDOELEN
Geef armoede geen kans

EEN DECENNIUM ARMOEDIG BELEID

Waarom een lokale armoedebaarometer?

Gemeenten en steden krijgen een steeds belangrijkere rol in de strijd tegen armoede. Zij staan immers, samen met het middenveld en verschillende welzijnsactoren, vooraan in het lokale veld. Daar vinden ze onder hun bewoners gezinnen die leven in of nabij armoede en gezinnen die nood hebben aan versterking, hulp of begeleiding. Zij staan ook vooraan om geconfronteerd te worden met nieuwe noden, doelgroepen en sociale risico's.

Het OCMW-decreet en het decreet lokaal sociaal beleid plaatsen bijgevolg de gemeente, het OCMW of binnenkort de sociale dienst van de gemeente, centraal in een netwerk van organisaties die één voor één vertrekken van de uitbouw van de rechten van de mens.

De decentralisering van het welzijns- en meer bepaald het armoedebestrijdingsbeleid gebeurt binnen een brede beweging waarbij lokale besturen meer verantwoordelijkheden krijgen. Ook op andere beleidsdomeinen worden gemeenten geconfronteerd met nieuwe opdrachten. In vergelijking met Nederland of het Verenigd Koninkrijk gaat dit in België nog niet zo ver. In die en andere landen zijn lokale besturen dé organisator van het sociaal beleid. Dit gaat vaak gepaard met een besparingsoperatie voor de hogere overheden, met alle gevolge van dien voor het lokaal sociaal beleid. De Vlaamse decentralisering verloopt –voorlopig?– anders.

Meer bevoegdheden veronderstelt ook meer beleid. De uitdaging voor de Vlaamse gemeenten en steden is dan ook het uittekenen van een armoedebestrijdingsbeleid.

Eén zijde van die uitdaging is dat gemeenten heel wat moeten ondergaan waar ze zelf geen vat op hebben. Want het zijn niet zij die verantwoordelijk zijn voor complexe situaties die veelal het resultaat zijn van mondiale ontwikkelingen, zoals de toenemende globalisering, de economische crisis en de toenemende migratie- en vluchtelingenstromen.. De lokale overheden zijn ook niet verantwoordelijk voor het Vlaamse of federale beleid rond bijvoorbeeld minima, werkloosheidsuitkeringen, de kostprijs van energie en water, het woonbeleid, ... Maar ze dragen er wél de gevolgen van.

De andere zijde van de uitdaging is dat gemeenten wél een beleid kunnen voeren: een sociaal woonbeleid, toegankelijke scholen, voldoende kinderopvang, een inclusief leefloonbeleid, een outreachende werking, een sociaal energiebeleid, samenwerking met armoedeorganisaties, middenveld en welzijnsactoren, ... Kortom, gemeenten kunnen een breed armoedebestrijdingsbeleid ontwikkelen, uitbouwen en financieren.

Meer bevoegdheden veronderstellen ook meer middelen. Deze komen van Vlaanderen en de federale overheid, maar komen ook van de eigen belastingen. Een breed welzijns- en armoedebestrijdingsbeleid houdt dan ook een inkomsten- en uitgavenbeleid in dat kiest voor armoedebestrijding en meer welzijn..

Een lokale armoedebaarometer helpt gemeenten bij het maken van die keuzes.

Een lokale armoedebaarometer

De Armoedebaarometer van Decenniumdoelen vormt de basis van de lokale armoedebaarometer. Deze lokale armoedebaarometer bevat eveneens lokale decenniumdoelen: elke gemeente helpt mee de armoede in Vlaanderen of België te halveren op 10 jaar tijd.

De lokale armoedebaarometer omvat drie decenniumdoelen: de halvering van de kinderarmoede; de halvering van de werkloosheid en het bereiken van het sociaal objectief m.b.t. sociale woningen. Deze drie decenniumdoelen worden verder uitgewerkt met andere cijfers. Hiermee kan elke gemeente een daadkrachtig armoedebestrijdingsbeleid uitwerken.

We vergelijken enkel binnen de gemeente. Vergelijking tussen gemeenten is immers moeilijk. Gemeenten verschillen net teveel van elkaar, zelfs binnen de 15 clusters van de Belfius-indeling. Hoe kan je Aalst met bijvoorbeeld Turnhout vergelijken? Beiden zitten in dezelfde cluster, maar beide steden verschillen hemelsbreed van elkaar. De vraag is dus, wat is de meerwaarde van de vergelijking? Zeker omdat gemeenten heel wat moeten ondergaan. Bovendien spelen de lokale omstandigheden soms een grote rol: sommige gemeenten hebben omwille van hun woonpatrimonium (19^e -eeuwse arbeidersbuurten) een goedkoper huurbestand en hierdoor meer lagere inkomensgroepen.

Gemeenten zijn binnen bepaalde grenzen zelf verantwoordelijk voor een breed welzijns- en armoedebestrijdingsbeleid. De lokale armoedebaarometer helpt gemeenten, armoedeorganisaties en middenveld om die verantwoordelijkheid te duiden en te sturen. De lokale armoedebaarometer is een actie-instrument waarmee het politieke debat over een eigen armoedebestrijdingsbeleid kan gevoerd worden.

In tegenstelling tot de Armoedebaarometer is de lokale armoedebaarometer niet allesomvattend. Er ontbreken namelijk heel wat gegevens over de lokale gezondheid, de geletterdheid, de participatie van mensen die leven in of nabij armoede, ... Dit gebrek is een pleidooi voor een nog gedetailleerdere gegevensverzameling. Als gemeenten meer bevoegdheden krijgen, dan moeten ze ook hun beleid kunnen monitoren. Dit is een gedeelde verantwoordelijkheid tussen lokale, Vlaamse en federale overheden.

Decenniumdoelen

Jos Geysels

Voorzitter Decenniumdoelen

Michel Debruyne

Coördinator Decenniumdoelen

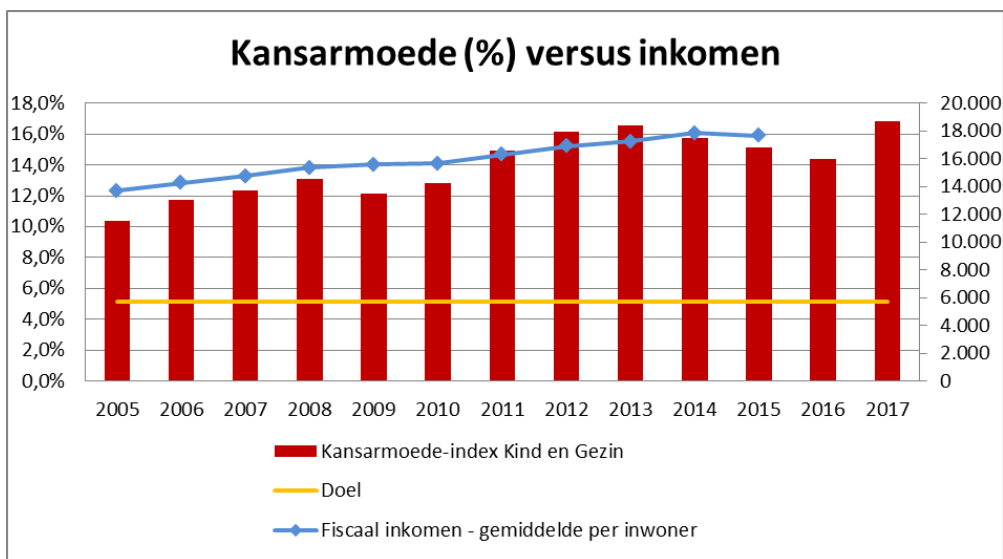
Decenniumdoelen is een samenwerking tussen Netwerk tegen Armoede, Welzijnszorg, Samenlevingsopbouw Vlaanderen, SAM, ABVV, ACV, ACLVB, Christelijke Mutualiteiten, Socialistische Mutualiteiten, UitdeMarge, Minderhedenforum, Beweging.net en wordt ondersteund door CERA

De lokale armoedebaarometer van Eeklo

1. Armoede versus inkomen

De belangrijkste indicator om de lokale armoede te meten is de kansarmoede-index van Kind en Gezin. De Europese armoede-indicatoren die Vlaanderen en België gebruiken zijn niet te vertalen naar het lokale niveau. De Kind en Gezin-indicator vertelt ons enkel over de armoede bij gezinnen met jonge kinderen. Deze indicator vertelt dus niet over armoede bij gezinnen met oudere kinderen of gepensioneerde gezinnen. Daarom moeten we deze indicator met andere combineren.

Toch is deze Kind en Gezin-indicator zeer belangrijk. Deze indicator geeft ons een inzicht in hoe armoede de komende jaren zal evolueren: een stijgende of dalende evolutie vertelt ons iets over de dalende of groeiende armoede. Helaas is wie als kind armoede kent, vaak gedoemd om later ook armoede te kennen.

Het armoede-decenniumdoel voor Eeklo ligt op 5,2%; dit is een halvering van de Kind en Gezin-armoede in 2005. De Kind en Gezin-indicator voor Eeklo toont een stijgende trend tussen 2005 en 2013: van 10,3% naar 16,6%. Vervolgens zien we een dalende lijn tot 14,4% in 2016 waarna het kansarmoedecijfer terug klimt tot 16,8%. We noteren een dramatische stijging van 6,5 procentpunt ten opzichte van 2005.

De Kind en Gezin-indicator meet de armoede onder gezinnen met pasgeboren kinderen en heel jonge gezinnen. De indicator vlakt de armoede af door telkens het gemiddelde van drie jaar te nemen. Zo worden grote incidentele wijzigingen opgevangen.

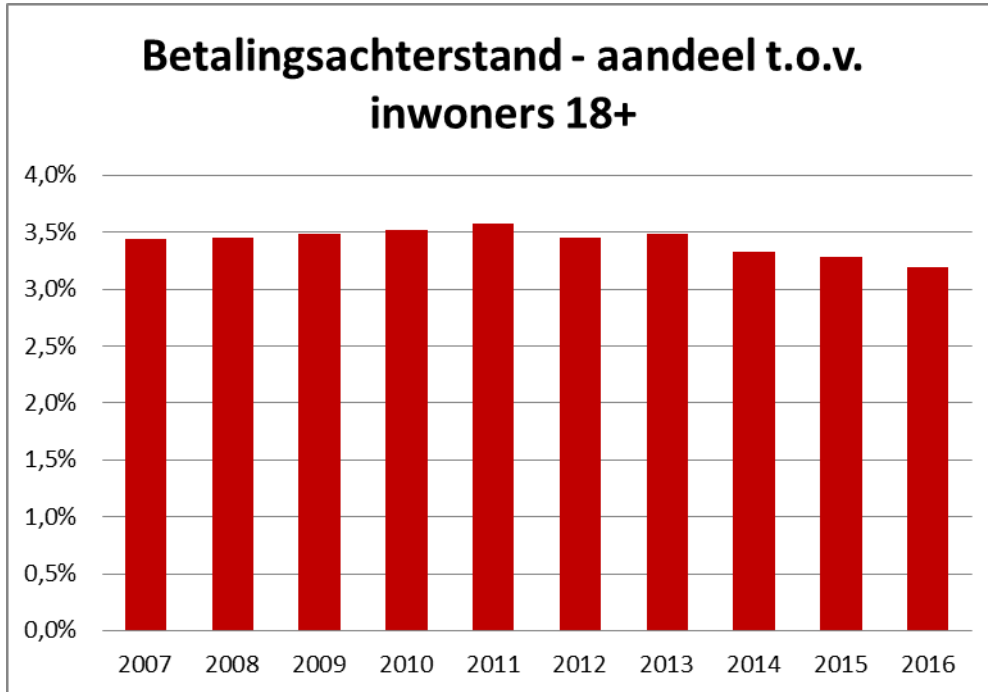
De trend is voor Eeklo zorgwekkend. Het decenniumdoel van 5,3% is verder dan ooit.

De Kind en Gezin-indicator biedt een blik op de toekomst van de armoede in Eeklo (en Vlaanderen). Meer en meer kinderen worden geboren in armoede. Dit bepaalt meer dan andere zaken hun leven. Binnen 15 jaar zijn de jongeren geboren tussen 2011 en 2015 ongeveer 18 jaar en hebben ze weinig kans om nog uit de armoede te geraken.

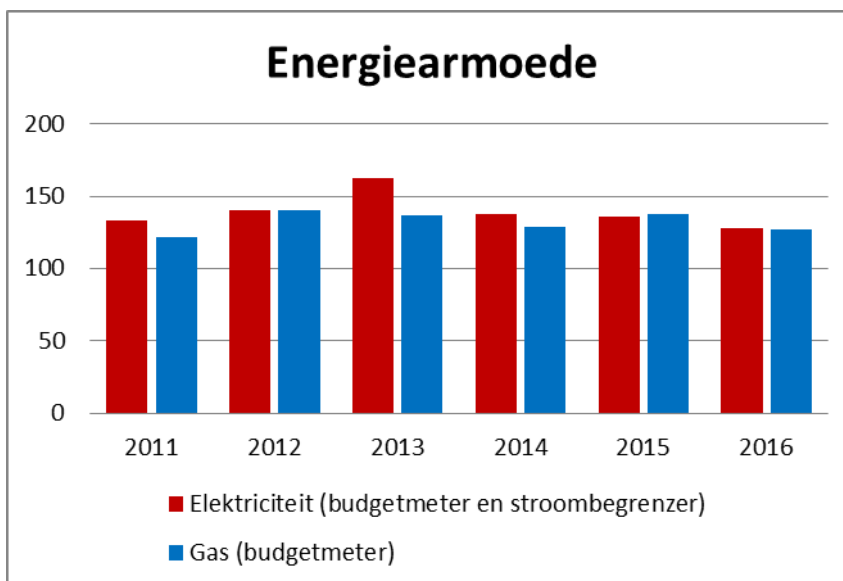
We vergelijken de Kind en Gezin-indicator met de evolutie van het fiscaal inkomen van de Eeklose bevolking. De fiscale ontvangsten stijgen van 13.700 euro in 2005 tot 17.665 euro in 2015.

De onrustwekkende stijging van de kinderarmoede vraagt extra middelen. Naast eigen inbreng zal ook solidariteit met Eeklo vanuit Vlaanderen het antwoord moeten zijn.

De Kind en Gezin-indicator biedt één beeld van armoede in de gemeente Eeklo. Een andere indicator is de betalingsachterstand. Deze indicator geeft ons een beeld van de omvang van de armoede of het armoederisico in Eeklo.

We hebben enkel gegevens vanaf 2007 tot 2016. De betalingsachterstand kent een andere evolutie dan de kansarmoede: ze stijgt zeer licht van 3,4% in 2005 tot 3,6% in 2011 waarna ze licht daalt tot 3,2% in 2016. De zeer lichte daling ten opzichte van 2007 is echter geen reden voor euforie. Er blijft een relatief stabiele groep gezinnen die het jaarlijks moeilijk heeft om de facturen te kunnen betalen: voor Eeklo gaat het om 538 gezinnen.

De volgende grafiek geeft de evolutie weer van zowel de gas- als de elektriciteitsarmoede. Het aantal actieve budgetmeters voor elektriciteit met stroombegrenzer daalt, na een stijging in 2013, zeer licht van 133 in 2011 naar 128 in 2016. Het aantal budgetmeters blijft dus stabiel. Een gelijkaardige beweging zien we bij het aantal actieve budgetmeters voor gas: na een lichte stijging tot 140 in 2012, daalt het aantal terug tot net boven het oorspronkelijke niveau: van 122 in 2011 naar 127 in 2016. Ook hier zien we een stabilisering van het aantal budgetmeters voor gas.

Hierdoor zijn er heel wat gezinnen die in de kou of in het donker moeten leven. De stabilisering van het aantal budgetmeters toont aan dat armoede een structureel probleem in Eeklo is geworden.

De energiearmoede-grafiek bevestigt het beeld van de betalingsachterstand: Eeklo boekt geen vooruitgang op het vlak van armoedebestrijding. De dramatische evolutie van de kansarmoede belooft geen rooskleurige toekomst als het beleid niet ingrijpt.

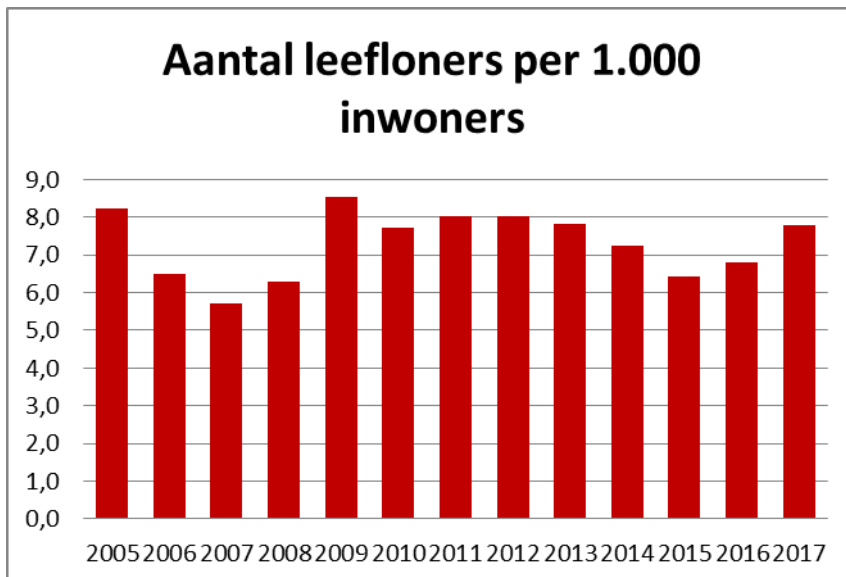
De grafiek van energiearmoede toont een mogelijk beeld van hoe de stad Eeklo armoede aanpakt. De werking van de Lokale Adviescommissie is hier bepalend. De LAC moet immers voorkomen dat gezinnen afgesloten worden van elektriciteit, gas of water of zoekt naar een oplossing voor her aansluiting. Momenteel werken de LAC's in Vlaanderen op zeer uiteenlopende manieren: OCMW's geven een eigen invulling aan de LAC-werking, afhankelijk van hun beleidskeuzes, hun visie op hulpverlening, het aantal personeelsleden ... De evolutie van het aantal budgetmeters is tekenend: het Eeklose energiearmoedebeleid kan de groeiende armoede amper volgen.

Met deze drie indicatoren kunnen we een beeld schetsen van de armoede in Eeklo: armoede stijgt sterk. Meer en meer gezinnen geraken in financiële nood. De kinderarmoede stijgt onrustwekkend. Energiearmoede blijft constant hoog. Deze indicatoren geven ons een blik op de toekomst: een groeiende duale samenleving ontwikkelt zich in Eeklo.

2. Wie is arm?

Bovenstaande grafieken geven een indicatie van de armoede te Eeklo. De volgende twee geven een beeld van wie er in armoede leeft.

De eerste grafiek geeft een beeld van de evolutie van het aantal leefloners te Eeklo. Sinds 2005 (8,22 per duizend inwoners) neemt het aantal leefloners nauwelijks af (7,77 promille in 2017). We zien een daling tot 5,7% in 2007 waarna het aantal leefloners opnieuw stijgt tot 8,53 promille in 2009. Na een stabilisering rond de 8 promille daalt het aantal leefloners tot 6,42 promille in 2015 om vervolgens terug te stijgen tot 7,77 promille in 2017.

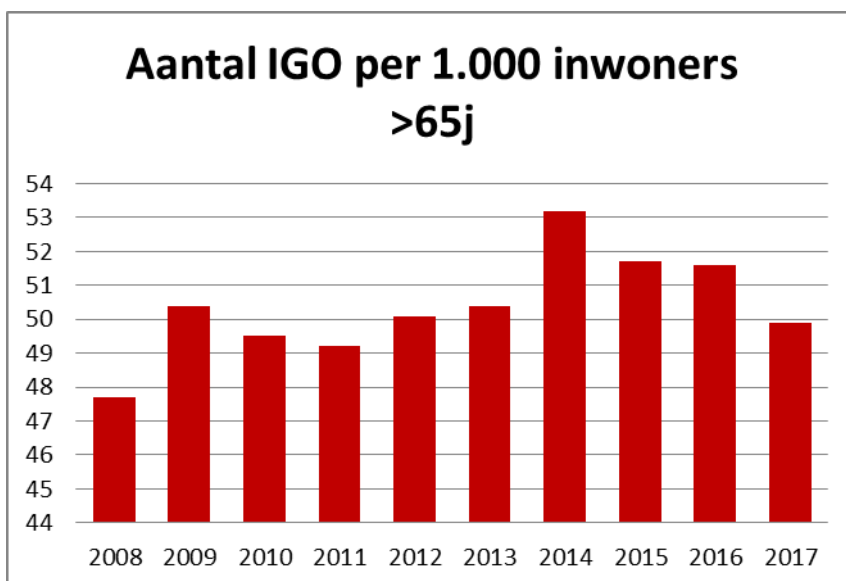
161 gezinnen moet leven van een armzalig leefloon.

De vraag is: welk beleid voert de stad Eeklo voor deze gezinnen? Is dit een genereus beleid of ...?

De tweede grafiek geeft ons een zicht op de evolutie van het aantal arme ouderen. Eeklo kent heel wat ouderen die met een inkomensgarantie voor ouderen (IGO) moeten leven. De grafiek vertoont een schommelende lijn: van 47,7 per duizend inwoners van 65 jaar of ouder in 2008 naar 50,4 in 2009, om dan te dalen tot 49,2 in 2011 en vervolgens weer te stijgen tot 53,2 in 2014. De voorbije jaren zien we een daling tot 49,9 promille in 2017.

In 2017 zijn er 236 ouderen die moeten overleven met een armzalige IGO.

Ook hier rijst de vraag welk beleid de stad Eeklo voert voor deze groep ouderen.

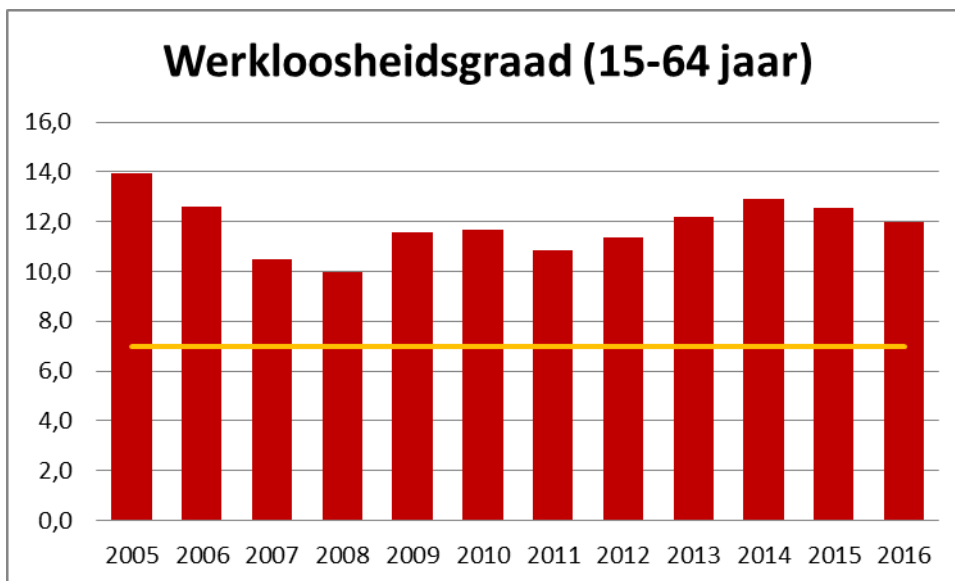
Wie is arm? De bovenstaande grafieken geven een indicatie: vooral oudere personen en mensen met een leefloon leven met een armoederisico of onder de armoedegrens.

3. Wie werkloos is, is meestal arm

Naast gepensioneerden en leefloners leven personen die lang werkloos zijn vaak in armoede. De recente federale maatregelen die langdurige werkloosheid bestraffen, duwen mensen in de armoede. Of deze bestraffing mensen helpt is echter geen uitgemaakte zaak. Integendeel, hoe harder gezinnen moeten proberen te overleven, hoe moeilijker het wordt om uit armoede te geraken¹.

Ook de werkloosheidscijfers voor Eeklo schommelen: vanaf 2005 daalt de werkloosheid van 9,8% naar 7,5%, om vanaf 2009 terug te stijgen richting 8,6% in 2010 om dan terug te dalen tot 8% en vanaf 2012 te stijgen tot 9,5% in 2014 en vervolgens terug te dalen tot 9,2% in 2016.

Het decenniumdoel is vastgelegd op 4,8%. De werkloosheidsgraad in Eeklo kwam nooit in de buurt van dat doel. De werkloosheidsgraad blijft ruim 4 procentpunt verwijderd van het decenniumdoel. Tegenover 2005 is er een zeer kleine vooruitgang gemaakt.

Wie zijn de werklozen in Eeklo? We hebben er een zicht op voor 2015: in Eeklo is 8,8% van de personen van EU-afkomst werkloos. Voor Eeklonaren uit Europese niet-EU-landen is dat 12,8%, voor deze andere landen 16,4% en voor Eeklonaren afkomstig uit Turkije of de Maghreblanden is dat 18,6%.

De werkloosheid blijft hoog in Eeklo. Het decenniumdoel werd nooit bereikt. Heel wat personen met een migratie-achtergrond zijn werkloos.

Heeft Eeklo een beleid gericht op deze verschillende groepen?

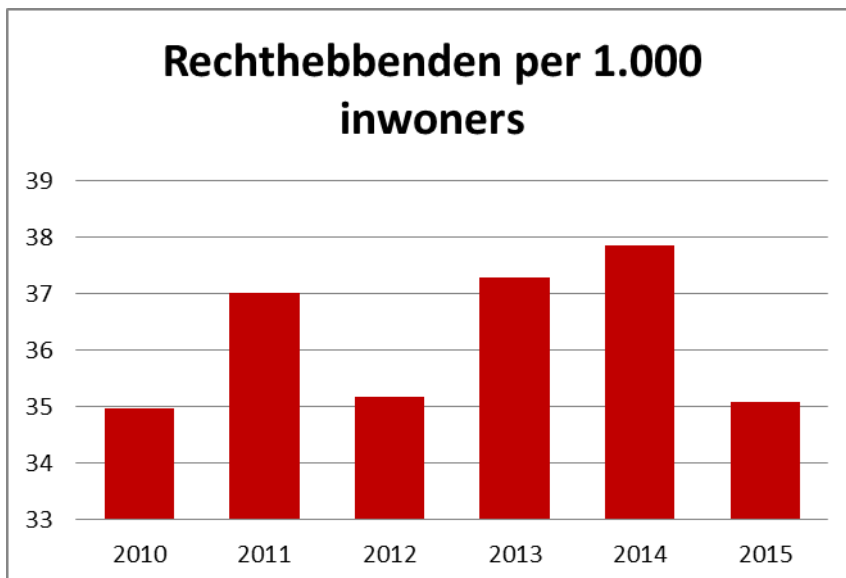
4. Gezondheid

Wie arm is, is ziek of wie langdurig ziek is, is arm. Wie extra zorg nodig heeft, heeft meer middelen nodig om deze te bekostigen. Hiervoor heeft Vlaanderen onder meer de zorgverzekering ingevoerd. De zorgverzekering bekijkt enkel de graad van de nodige zorg. Wie extra zorg nodig heeft kan rechthebbend zijn op een maandelijkse zorgpremie.

De zorgpremie geeft m.a.w. geen indicatie of mensen met zorg in armoede leven. Ze duidt enkel het aantal rechthebbenden aan die extra ondersteuning nodig hebben: de zorgpremie helpt hen hierbij.

Het aantal rechthebbenden op een zorgpremie geeft wel een duiding welk welzijnsbeleid de gemeente Eeklo moet voeren. Het aantal rechthebbenden nam voorbije jaren niet af. Na een stijging tot 37 promille, daalt het aantal rechthebbenden in 2012 terug tot 35,2 per duizend inwoners waarna het opnieuw stijgt tot 37,9 in 2014 om vervolgens te dalen tot 35,1. In 2015 zijn er 721 personen in Eeklo die een zorgpremie ontvangen.

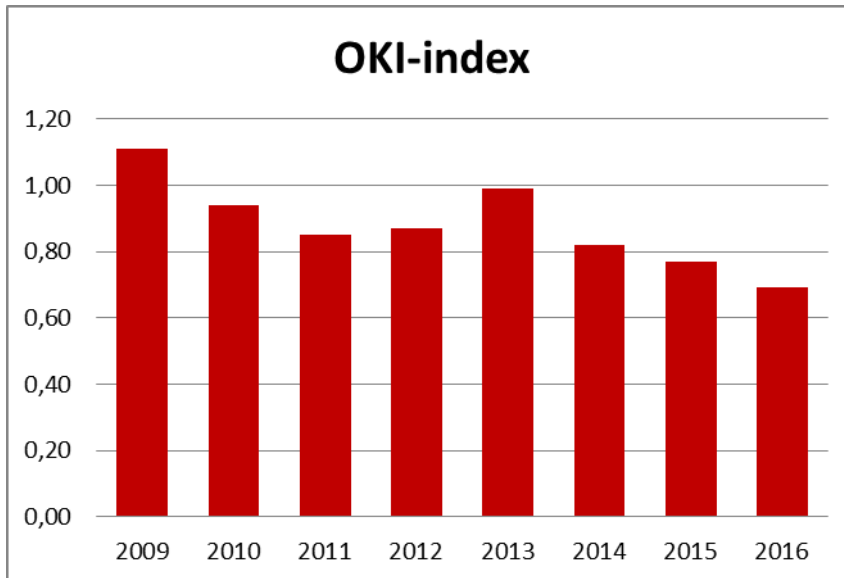
Personen met een IGO kunnen een zorgpremie ontvangen. Beide grafieken moeten dan ook tezamen gelezen worden. De zorgpremie kan voor veel ouderen een belangrijk verschil uitmaken. De vraag is of Eeklo een beleid voert voor deze groepen?

5. Onderwijs

Onderwijs was in de vorige eeuw de grote gelijkmaker. Dankzij (de democratisering van) het onderwijs is er een serieuze sociale mobiliteit op gang gekomen. Onderwijs dat alle jongeren een kans geeft is ook vandaag meer dan belangrijk.

De Kind en Gezin-kinderarmoede-indicator toont voor Eeklo een negatieve trend. Stijgende kinderarmoede zal op termijn impact hebben op de schoolresultaten. We kunnen verwachten dat de jonge kinderen die vandaag in armoede opgroeien, morgen met achterstand of zelfs zonder diploma de school verlaten. We kunnen verwachten dat deze jongeren morgen de waterval in het onderwijs meemaken. Eeklo heeft er dan ook alle belang bij om een inclusief onderwijsbeleid te voeren.

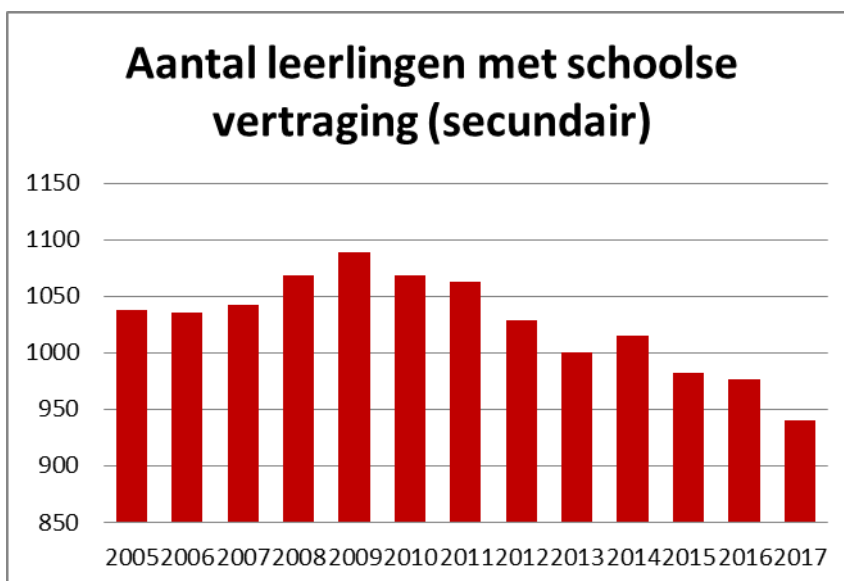
Vlaanderen heeft een onderwijsarmoede-indicator ontwikkeld: de OKI-Indicator. Deze wordt berekend als het aantal van de 4 leerlingenkenmerken (Thuistaal niet-Nederlands, Laag opleidingsniveau van de moeder, Ontvangen van een schooltoelage, Wonend in een buurt met hoge mate van schoolse vertraging) waaraan de leerlingen voldoen, gesommeerd voor alle leerlingen, en vervolgens gedeeld door het totaal aantal leerlingen. De OKI is bijgevolg een cijfer tussen 0 en 4. Hoe hoger, hoe meer kans op kansarmoede.

De OKI-index voor Eeklo vertoont, vooral de laatste jaren, een hoopvolle trend. De index daalt van 1,11 in 2009 tot 0,85 in 2011 waarna ze klimt tot 0,99 in 2013. De voorbije jaren zien we een duidelijk dalende lijn tot 0,69 in 2016. De daling is dan wel hoopgevend, de vraag blijft hoe deze index verder zal evolueren gezien de Kind en Gezin-indicator die na een dalende trend opnieuw omhoog schiet in 2017.

Een andere indicator is het aantal leerlingen met schoolse achterstand. Deze indicator vertoont een vergelijkbaar beeld: stijgend tot 1089 jongeren met schoolse achterstand in 2009. Vanaf 2010 zien we een dalende trend tot 940 in 2017: dat zijn ruim 100 jongeren minder dan in 2005.

Ondanks de dalende trend, zijn er anno 2017 nog steeds 940 jongeren die de school met 2 jaar achterstand verlaten. Dit zijn allemaal jongeren die het moeilijk zullen hebben op de arbeidsmarkt en bijgevolg gemakkelijker in armoede terecht kunnen komen.

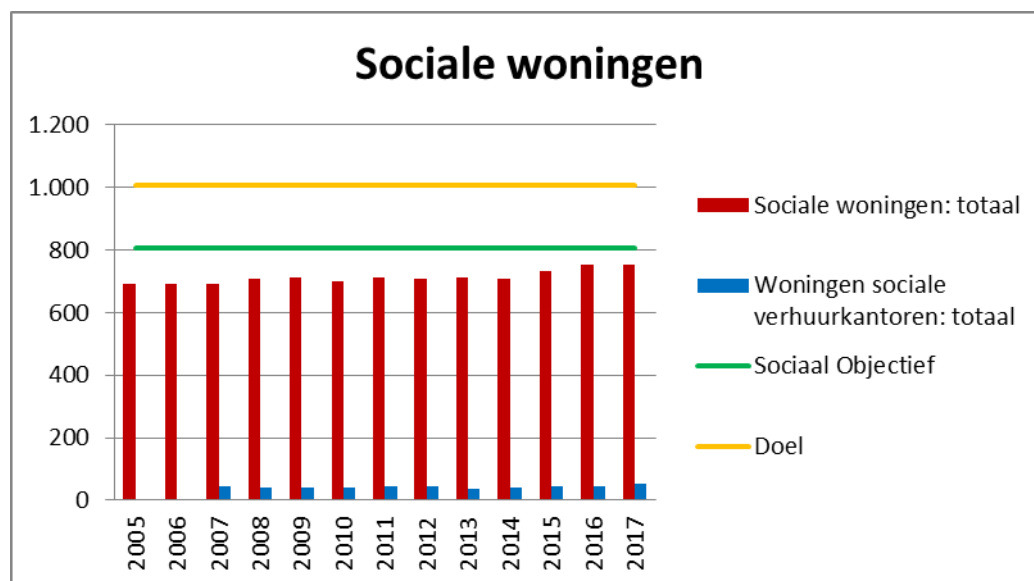

Jongeren die Nederlands niet als thuistaal hebben lopen veel vaker een schoolse achterstand op: 23,9% tegenover 3,8% van de jongeren die wel Nederlands als thuistaal hebben.

De Kind en Gezin-indicator geeft aan dat deze groep nog verder kan stijgen. Heel wat kinderen worden geboren in armoede of zijn jong in armoede. Vooral kinderen die moeders hebben met een migratieachtergrond worden getroffen: 1 op 3 van deze kinderen leeft in kansarmoede. De uitdaging voor Eeklo is dan ook helder: een inclusief schoolbeleid is nodig.

6. Wonen

Wonen is het domein waar een gemeente of stad een verschil kan maken. Een gemeente maakt via haar ruimtelijk beleid en via haar woonbeleid een wezenlijk verschil: een sociaal woonbeleid helpt gezinnen uit armoede.

Vlaanderen heeft voor alle gemeenten een sociaal objectief vastgelegd. Dit sociaal objectief voor Vlaanderen is echter 25.000 sociale woningen lager dan het decenniumdoel. Het is met andere woorden een bescheiden decenniumdoel. Voor de stad Eeklo ligt het sociaal objectief op 804 sociale huurwoningen.

We vergelijken het aantal sociale woningen ook met het decenniumdoel. Deze ligt voor Eeklo op 1.005 sociale huurwoningen.

We zien het voorbije decennium een gestaag stijgende trend voor zowel de sociale woningen als SVK-woningen. Het aantal sociale woningen stijgt van 692 in 2005 naar 752 in 2017. Het aantal SVK-woningen is relatief beperkt en neemt over dezelfde periode toe: van 43 tot 55.

Als we de SVK-woningen meetellen, overschrijdt Eeklo net het sociaal objectief in 2017. Eeklo blijft echter bijna 200 woningen verwijderd van het Decenniumdoel.

De stad Eeklo zette het voorbije decennium in op een voorzichtige uitbouw van het aantal sociale huurwoningen. Een meer gedurfde aanpak blijft niettemin nodig om aan de nood te voldoen.

Dit heeft gevolgen voor huurders op de private huurmarkt. Te weinig sociale woningen betekent steeds meer huurders die te hoge woonlasten moeten betalen en die in armoede terecht komen. Voor 2016 hebben we cijfers: 47% van de huurders moet meer dan 30% van hun inkomen besteden aan woonlasten. Dit is bijna de helft van de huurders!

Ook hier heeft Eeklo een belangrijke uitdaging: sociale woningen zijn een belangrijke instrument in de strijd tegen armoede. Meer sociale woningen zijn nodig om gezinnen uit armoede te halen.

7. Uitdagingen voor Eeklo

Net zoals andere gemeenten staat Eeklo voor heel wat uitdagingen. De lokale armoedebaarometer legt de grote uitdagingen bloot.

De kansarmoede is met 6,5 procentpunt gestegen tot 16,8%. De daling die begonnen was in 2013 is in 2017 gestopt en de kansarmoede is bovendien boven het hoge niveau van 2013 uitgekomen. Dit hoog % vertaalt zich de komende jaren in armoede op school, jongeren met schoolse achterstand en op lange termijn werkloosheid.

Gemeenten kunnen een beleid voeren gericht op kinderarmoede: de gezinnen opsporen, begeleiden, een menswaardig bestaan geven en een schoolbeleid voeren dat rekening houdt met kinderarmoede.

Uit de bovenstaande grafieken en cijfers blijkt ook het hoog aantal mensen met een migratieachtergrond dat rond de armoedegrens leeft. In vergelijking met personen geboren in België hebben zij een veel grotere kans op werkloosheid (1 op 5), op schoolse achterstand (1 op 6), en op kinderarmoede (1 op 3 kinderen met moeders met een migratieachtergrond).

Een integratiebeleid en een antidiscriminatiebeleid gaan hand in hand. Dit is ook voor Eeklo een uitdaging.

Naast personen met een migratieachtergrond zijn er heel wat andere gezinnen die leven rond de armoedegrens: kinderarmoede stellen we immers vast bij 11,2% van Belgische origine.

Het aantal leefloners daalde tot 2015 om dan terug te stijgen. Het aantal werklozen daalt licht, maar blijft op een hoog niveau. De betalingsachterstand en de energiearmoede vertonen een stabiele tendens. Deze cijfers stellen extra vragen naar het sociaal beleid van Eeklo.

Het sociaal en integratiebeleid kan zeer effectief zijn: het helpt mensen uit armoede, het helpt mensen die een beroep doen op het OCMW, het integreert mensen in de Eeklose samenleving. Eeklo kan sociaal investeren, maar moet ook een beroep kunnen doen op solidariteit van naburige gemeenten en Vlaanderen.

Het aantal leerlingen met schoolse achterstand en de OKI-Index dalen. Een positief teken. De stijgende kinderarmoede kan deze positieve trend keren, tenzij de stad ingrijpt.

Eeklo voert een sociaal woonbeleid, met de SVK-woningen behaalt ze het sociaal objectief. Toch zijn er bijkomende investeringen nodig. Want de nood is hoog: bijna 1 op 2 huurders besteedt meer dan 30% van hun inkomen aan huur.

Meer sociale woningen zijn dus de uitdaging.

ⁱ Zie ook Decenniumdecenniumdoelen, 10 jaar armoedebaarometers, een decennium armoedig beleid.